

UZASADNIENIE

I. Cel i istota projektu

Przedłożony projekt ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy o świadczeniach rodzinnych zawiera przede wszystkim zmiany w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673 oraz z 2026 r. poz. 160; dalej „ustawa”), które stanowią odpowiedź na postulaty zgłaszane licznie Pani Katarzynie Kotuli Ministrze do spraw Równości (obecnie Pełnomocnicze Rządu do Spraw Równego Traktowania) przez podmioty realizujące procedury przeciwdziałania przemocy domowej, w tym Polską Federację Związkową Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej, Wojewódzkich Koordynatorów Realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej, Zespół do spraw analizy zdarzeń, na skutek których małoletni poniósł śmierć lub doznał ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej ale także przez Rzecznika Praw Obywatelskich i Najwyższą Izbę Kontroli. Zgłaszane były problemy związane z procedurą „Niebieskie Karty”, dotyczące przede wszystkim:

- braku możliwości uruchomienia procedury „Niebieskie Karty” przez pracowników żłobków i klubów dziecięcych, co może prowadzić do braku lub spóźnionej reakcji służb na przemoc domową doświadczaną przez najmniejsze dzieci,
- wątpliwości w zakresie obowiązków i terminów ich realizacji przez służby w przypadku zmiany miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej lub stosującej przemoc domową,
- nałożenia niektórych obowiązków w procedurze na zespół interdyscyplinarny, zamiast na samego przewodniczącego zespołu lub grupę diagnostyczno-pomocową, co powoduje niepotrzebne wydłużenie wdrożenia decyzji, np. obowiązku dotyczącego powołania składu grupy diagnostyczno-pomocowej, kierowania osób stosujących przemoc domową na programy, składania zawiadomień o popełnieniu wykroczenia w przypadku uchyłania się od realizacji tego obowiązku,
- braku elastyczności i obowiązek prowadzenia działań monitorujących po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty” zawsze przez okres 9 miesięcy.

Przedłożony projekt nowelizacji adresuje powyższe kwestie i zakłada przede wszystkim uproszczenie procedury „Niebieskie Karty”, tak żeby zmniejszyć liczbę dokumentów i tym samym zwiększyć ilości czasu członkiń i członków grup diagnostyczno-pomocowych i zespołów interdyscyplinarnych na udzielanie wsparcia osobom doznającym przemocy domowej, pracę z osobami stosującymi przemoc domową oraz koordynowanie działań służb.

Przedłożony projekt przewiduje również utworzenie systemu „Niebieskie Karty” (eNK@), który umożliwi służbom szybki dostęp do pełnej informacji o rodzinie, monitorowanie losów rodziny i bezpieczeństwa oraz zdrowia dzieci, także w kontekście zmiany miejsca zamieszkania rodziny i zmiany właściwości służb udzielających tej rodzinie pomocy i wsparcia.

Projekt ustawy przewiduje również zmianę w:

- ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2026 r. poz. 236) polegającą na umożliwieniu sądowi opiekuńczemu zobowiązania rodziców oraz małoletniego do współpracy z grupą diagnostyczno-pomocową,
- ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1208 oraz z 2026 r. poz. 203), warunkującą wypłatę zasiłku rodzinnego na dziecko do ukończenia 3. roku życia od pozostawania tego dziecka pod opieką medyczną.

II. Aktualny stan prawny

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób jej doznających i wobec osób ją stosujących.

W ustawie definiuje się przemoc domową jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- 1) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia;
- 2) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną;
- 3) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę;
- 4) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej;
- 5) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Jednocześnie ustawa określa krąg osób, które należy rozumieć jako osoby doznające przemocy domowej, tj. małżonka, wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków, osoby pozostające w stosunku przysposobienia i ich małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków, osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków, osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków, osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania, małoletniego - wobec których jest stosowana przemoc domowa oraz osoby stosujące przemoc domową - należy przez to rozumieć pełnoletnich, którzy dopuszczają się przemocy domowej wobec ww. osób, a także świadków przemocy domowej - należy przez to rozumieć osoby, które posiadają wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziały akt przemocy domowej. Zgodnie z ustawą przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej.

Zgodnie z art. 6 ustawy zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2026 r. poz. 639) lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151), chyba że przepisy ustawy

stanowią inaczej. Jednostką wiodącą w zakresie realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej jest gmina, której ustawowo powierzone zadania – określone jako zadania własne – obejmują tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zespół interdyscyplinarny i grupa diagnostyczno-pomocowa

Jak wskazano powyżej, każda gmina ma obowiązek powołać zespół interdyscyplinarny. Zespół interdyscyplinarny – zgodnie z postanowieniem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wlk. z dnia 13 grudnia 2013 r. (sygn. II SA/Go 883/13) - stanowi swoistego rodzaju płaszczyznę współpracy przedstawicieli różnych organów i organizacji, mającą umożliwić sprawne i kompleksowe podejmowanie działań przez członków wchodzących w jego skład, a którzy i tak działając w ramach zespołu wykonują swoje obowiązki zawodowe lub służbowe. Celem podejmowanych działań jest udzielenie pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy.

W skład zespołu interdyscyplinarnego - zgodnie z art. 9a ust. 3 i 4 ustawy - obligatoryjnie wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi.

Obecność w składzie zespołu interdyscyplinarnego prokuratorów, a także przedstawicieli innych podmiotów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej nie jest obligatoryjna (art. 9a ust. 5 ustawy). Od dnia 30 listopada 2020 r. (na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 956)) prawo uzyskania członkostwa w zespole interdyscyplinarnym zyskali przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej¹⁾.

Zgodnie z art. 9a ust. 6 i 6a ustawy przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego jest wybierany na pierwszym posiedzeniu zespołu spośród jego członków. Zespół interdyscyplinarny wybiera spośród swoich członków również zastępcę przewodniczącego, który wykonuje obowiązki powierzone mu przez przewodniczącego tego zespołu i zastępuje go w czasie nieobecności. Na podstawie art. 9a ust. 7i ustawy ustawodawca określił główne zadania przewodniczącego obejmujące w szczególności kierowanie pracami zespołu interdyscyplinarnego, organizowanie jego pracy oraz reprezentację zespołu na zewnątrz.

¹⁾ Jeżeli Żandarmeria Wojskowa złoży taki wniosek do wójta, burmistrza albo prezydenta miasta w związku z zamieszkiwaniem na obszarze gminy żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową. Zmiana ta wynikała z faktu przyznania Żandarmerii Wojskowej nowych uprawnień (analogicznych do uprawnień Policji) związanych z możliwością usunięcia osoby stosującej przemoc domową z miejsca zamieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i (lub) zakazania osobie stosującej przemoc zbliżania się do miejsca zamieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

W art. 9b ustawy wskazuje się, że zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej i do jego zadań należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, których przedstawiciele należą do zespołu, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazywanie informacji o prowadzeniu procedury „Niebieskie Karty” oraz dokumentacji innemu zespołowi interdyscyplinarnemu w związku z zmianą miejsca zamieszkania osoby, w stosunku do której są realizowane działania w ramach ww. procedury;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2025 r poz. 734, 1676, 1814, 1818 i 1872)

Zgodnie z art. 9a ust. 10 i nast. ustawy w celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej zespół interdyscyplinarny powołuje grupę diagnostyczno-pomocową, w której skład wchodzi pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej oraz funkcjonariusz Policji (dodatkowo ewentualnie funkcjonariusz Żandarmerii Wojskowej).

Skład grupy diagnostyczno-pomocowej może być poszerzony przez zespół interdyscyplinarny na wniosek powyższych stałych jej członków o następujące osoby: pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, asystent rodziny, nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego, osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny, przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pedagog, psycholog lub terapeuta, będący przedstawicielami podmiotów będących członkami zespołu interdyscyplinarnego. W skład grupy wchodzi także zawodowy kurator sądowy lub wskazany przez kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej

społeczny kurator sądowy - w sprawach osób stosujących przemoc domową, pozostających pod dozorem lub nadzorem kuratora sądowego.

Zespół interdyscyplinarny na wniosek stałych członków grupy poszerza jej skład także o przedstawicieli innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w zależności od potrzeb i konieczności dokonania oceny sytuacji oraz zaplanowania pomocy.

Zgodnie z art. 9b ust. 8 ustawy do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności:

- 1) dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 2) realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność;
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń;
- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) zakończenie procedury „Niebieskie Karty”;
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” albo jej wszczęcia;
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Jak wskazuje się w art. 9b ust. 15 ustawy w przypadku niepotwierdzenia informacji o stosowaniu przemocy domowej grupa diagnostyczno-pomocowa odstępuje od dalszych działań, co jest dokumentowane w formie pisemnej i elektronicznej.

Procedura „Niebieskie Karty”

Procedura „Niebieskie Karty” jest narzędziem, które ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej, ale także skuteczną współpracę przedstawicieli różnych instytucji, które są zobowiązane do reagowania w przypadku wystąpienia przemocy domowej. Jej celem jest zatrzymanie przemocy domowej, czyli powstrzymanie osoby stosującej przemoc przed dalszym krzywdzeniem oraz zapewnienie bezpieczeństwa i niezbędnej pomocy osobom doznającym przemocy.

Procedura przeciwdziałania przemocy „Niebieskie Karty” jest prowadzona w sposób analogowy i dokumentowana jest w wersji papierowej, poczynając od wszczynającego ją formularza „Niebieska Karta-A”. Wszystkie działania prowadzone przez zespół interdyscyplinarny i grupę diagnostyczno-pomocową są dokumentowane, zaś - w przypadku podejrzenia o popełnieniu przestępstwa - dokumentacja ta jest przekazywana Policji lub prokuraturze. Dodatkowo każda ze służb zaangażowanych w proces przeciwdziałania przemocy wykorzystuje swoje wewnętrzne systemy do zbierania i gromadzenia informacji o zidentyfikowanych i zgłoszonych aktach przemocy odpowiednio do swoich kompetencji w zakresie przeciwdziałania przemocy, które następnie mogą wykorzystać w ramach prac grupy (np.: funkcjonariusze Policji prowadzą dokumentację, w której gromadzi się dokumenty potwierdzające czynności podjęte przez Policję wobec zjawiska przemocy domowej, nauczyciele wykorzystują funkcjonalności e-dziennika do robienia adnotacji o zachowaniu uczniów, itp.).

Podstawę prawną wszczęcia i przeprowadzenia procedury „Niebieskie Karty” stanowi art. 9d ustawy, w którym wskazano ramy i interwencyjny charakter tej procedury.

Procedurę tę wszczynają osoby wskazane w art. 9a ust. 11-11d ustawy, czyli przedstawiciele instytucji, z których wywodzą się członkowie grupy diagnostyczno-pomocowej. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta-A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

Rada Ministrów na podstawie upoważnienia zawartego w art. 9d ust. 5 ustawy wydała rozporządzenie z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. poz. 1870), w którym określono sposób postępowania przedstawicieli instytucji uprawnionych do realizacji przedmiotowej procedury w przypadku zgłoszenia przemocy domowej. Akt ten zawiera regulacje, które określają zadania podmiotów odpowiedzialnych za realizację procedury „Niebieskie Karty” i terminy konieczne do wypełnienia, a także wzory formularzy „Niebieska Karta”, w oparciu, o które prowadzi się pracę zarówno z osobą doznającą przemocy domowej, jak również z osobą tę przemoc stosującą.

Formularz „Niebieska Karta – A”, stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia, jest wstępną diagnozą i zawiera podstawowe informacje o osobach, które doznały przemocy domowej oraz informacje dotyczące osoby, która taką przemoc stosuje.

Formularz „Niebieska Karta – B”, stanowiący załącznik nr 2 do rozporządzenia, otrzymuje osoba doznająca przemocy domowej lub w przypadku przemocy wobec małoletniego – rodzic, opiekun prawny lub faktyczny albo osoba pełnoletnia przez niego wskazana. Formularz B jest dla osób doznających przemocy domowej i zawiera definicję przemocy domowej, prawa osoby doznającej przemocy domowej czy informację o miejscach, gdzie można uzyskać pomoc. Formularza B nie przekazuje się osobie stosującej przemoc domową.

W oparciu o dane zebrane na podstawie formularza „Niebieska Karta – C”, stanowiącego załącznik nr 3 do rozporządzenia, grupa diagnostyczno-pomocowa pracuje z osobą doznającą przemocy domowej, opracowując przy jej udziale i we współpracy z nią indywidualny plan pomocy.

Formularz „Niebieska Karta – D”, stanowiący załącznik nr 4 do rozporządzenia, jest natomiast narzędziem, które będzie wykorzystywane do pracy z osobą stosującą przemoc domową i zawiera przede wszystkim zestaw możliwych do wykorzystania działań w celu zatrzymania przemocy domowej.

W rozporządzeniu określono także sposób monitorowania i oceny sytuacji zarówno osoby doznającej przemocy domowej, jej bliskich, a także osoby stosującej przemoc domową.

Zgodnie z art. 9h ustawy zakończenie procedury „Niebieskie Karty” następuje w przypadku:

- 1) ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy domowej;
- 2) rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Po zakończeniu procedury wobec osoby doznającej przemocy domowej i osoby stosującej przemoc domową, uczestniczących w tej procedurze, są prowadzone działania monitorujące przez okres 9 miesięcy. Działania te są prowadzone przez grupę diagnostyczno-pomocową i polegają w szczególności na analizie i ocenie sytuacji osób, wobec których była prowadzona procedura.

Przepis art. 9e ustawy określa natomiast właściwość miejscową gminy do realizacji procedury „Niebieskie Karty”, którą ustala się według miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej. W przypadku zaś zmiany miejsca zamieszkania osoby, w stosunku do której są realizowane działania w ramach procedury, zespół interdyscyplinarny dotychczasowego miejsca zamieszkania informuje o prowadzeniu procedury zespół interdyscyplinarny obecnego miejsca zamieszkania. Ustawa określa też, że zespół interdyscyplinarny dotychczasowego miejsca zamieszkania osób, wobec których była realizowana procedura „Niebieskie Karty”, na wniosek zespołu interdyscyplinarnego obecnego miejsca zamieszkania tych osób, przekazuje dokumentację prowadzoną przez grupę diagnostyczno-pomocową dotychczasowego miejsca zamieszkania.

W ustawie wskazano, że w przypadku, gdy miejsce zamieszkania osoby stosującej przemoc domową jest w innej gminie niż miejsce zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej, w gminie właściwej dla miejsca zamieszkania osoby stosującej przemoc domową może zostać powołana grupa diagnostyczno-pomocowa.

III. Projektowane zmiany

1. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Projekt nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej przewiduje wprowadzenie następujących zmian:

- 1) w zakresie pracy zespołów interdyscyplinarnych
 - projektowany art. 9a ust. 10 - umożliwienie powoływania grup diagnostyczno-pomocowych przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego (a nie cały zespół),
 - projektowany art. 9a ust. 6aa - umożliwienie wyznaczenia przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego członka tego zespołu, który - w przypadku nieobecności przewodniczącego zespołu oraz zastępcy przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego - będzie wykonywał obowiązki przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego,

- projektowany art. 9a ust. 7i - umożliwienie wyznaczania przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego sekretarza oraz powierzania wyznaczonym członkom zespołu interdyscyplinarnego prac niezbędnych do realizacji zadań tego zespołu,
- projektowany art. 9e ust. 1a - umożliwienie przekazania - w terminie 14 dni - realizacji procedury „Niebieskie Karty” - w przypadku zmiany miejsca zamieszkania przez osobę doznającą przemocy domowej - przez zespół interdyscyplinarny dotychczasowego miejsca zamieszkania tej osoby do zespołu interdyscyplinarnego obecnego miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej - wraz z dokumentacją - z urzędu,
- projektowany art. 9e ust. 2 – w przypadku zmiany miejsca zamieszkania osoby stosującej przemoc – umożliwienie wystąpienia przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego w gminie właściwej dla miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego w gminie właściwej dla zamieszkania osoby stosującej przemoc domową z wnioskiem o wyznaczenie funkcjonariusza Policji do prac w grupie diagnostyczno-pomocowej powołanej do realizacji procedury „Niebieskie Karty” w gminie miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej;

2) w zakresie pracy grup diagnostyczno-pomocowych

- projektowany art. 4 ust. 7 - umożliwienie wystawiania zaświadczeń o uczestnictwie w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych ich realizatorom i usunięcie tego zadania z katalogu zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat (art. 6 ust. 4 pkt 4 ustawy),
- projektowany art. 9a ust. 11c – umożliwienie wejścia w skład grupy diagnostyczno-pomocowej nauczyciela zatrudnionego w przedszkolu lub innej formie wychowania przedszkolnego oraz opiekuna zatrudnionego w żłobku lub klubie dziecięcym, tym samym umożliwienie tym osobom wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,
- projektowany art. 9a ust. 11e i 11f – obligatoryjny udział w grupie diagnostyczno-pomocowej: położnej – w przypadku objęcia procedurą „Niebieskie Karty” kobiety w ciąży; pielęgniarki środowiskowej – po urodzeniu dziecka; koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej - w sprawach, w których procedurą „Niebieskie Karty” jest objęte dziecko pozostające pod opieką osoby, której inne dziecko lub dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej,
- projektowany art. 9a ust. 12aa – wskazanie wprost w ustawie, że grupa diagnostyczno-pomocowa w podstawowym składzie może rozszerzyć skład grupy o osoby wskazane w ustawie oraz o przedstawicieli podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w zależności od potrzeb i konieczności dokonania oceny sytuacji oraz zaplanowania pomocy (których zgodnie z przepisami ustawy obecność w składzie jest fakultatywna),
- projektowany art. 9b ust. 8 pkt 5 i ust. 11 - umożliwienie kierowania osób stosujących przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową bezpośrednio przez grupy diagnostyczno-pomocowe - bez pośrednictwa zespołu interdyscyplinarnego,
- projektowany art. 9b ust. 8 pkt 6 i ust. 11 - samodzielne zawiadomienie przez grupy diagnostyczno-pomocowe o popełnieniu wykroczenia w przypadku uchylania się od

realizacji obowiązku uczestnictwa w ww. programach, skrócenie terminu na realizację tego obowiązku przed złożeniem zawiadomienia o uchylaniu się od jego realizacji,

- projektowany art. 9b ust. 8 pkt 1 i ust. 9 – dodanie zadania grupie diagnostyczno-pomocowej i będącemu jej członkiem pracownikowi socjalnemu, polegającego na konieczności dokonania bezpośredniej oceny stanu bezpieczeństwa małoletniego (w szczególności poprzez przeprowadzenie z nim rozmowy), jeżeli to on jest osobą doznającą przemocy,
- projektowany art. 9h ust. 2 – wskazanie 6 miesięcy jako czasu prowadzenia działań monitorujących po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty” w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy domowej (brak działań monitorujących po zakończeniu procedury w związku z rozstrzygnięciem grupy diagnostyczno-pomocowej o braku zasadności podejmowania działań w danej sprawie);

3) w zakresie tzw. „kart krzyżowych/odwetowych”

W projektowanym art. 9d ust. 4a ustawy proponuje się, by w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych kolejnego podejrzenia stosowania przemocy domowej lub dokonania kolejnego zgłoszenia o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej w danym środowisku domowym objętym procedurą „Niebieskie Karty”, nie wszczynano nowej procedury „Niebieskie Karty”.

Projektowany przepis ma na celu zatrzymanie procederu mnożenia procedury „Niebieskie Karty” i zakładania kolejnych spraw w tym samym środowisku domowym. Karty krzyżowe/odwetowe to sytuacja, w której osoba stosująca przemoc oskarża swoją ofiarę o agresję i sama wszczyna przeciwko niej procedurę „Niebieskie Karty”. Jest to częsty mechanizm manipulacji, mający na celu zastraszenie ofiary, odwrócenie uwagi od właściwego sprawcy i utrudnienie udzielenia jej pomocy. Wszczęcie procedury przez obie strony zmusza instytucje do weryfikacji obu zgłoszeń, co może wydłużyć czas na podjęcie kluczowych działań ochronnych. Projektowana zmiana ma przeciwdziałać takim nadużyciom, przy jednoczesnym zachowaniu możliwości uwzględniania wszystkich nowych informacji istotnych dla oceny sytuacji rodziny i bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej. W sytuacji powzięcia kolejnego podejrzenia stosowania przemocy domowej lub dokonania kolejnego zgłoszenia dotyczącego osób objętych już procedurą, nowe informacje powinny zatem być uwzględniane w ramach toczącej się procedury, bez konieczności inicjowania odrębnego postępowania.

Proponowane rozwiązanie służy zapewnieniu sprawności i efektywności działań podejmowanych przez podmioty realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, a także ograniczeniu nieuzasadnionego dublowania czynności dokumentacyjnych i organizacyjnych. Przyczyni się ono również do racjonalizacji liczby wszczynanych procedur „Niebieskie Karty”, zapewniając bardziej adekwatne odzwierciedlenie skali zjawiska przemocy domowej oraz efektywniejsze wykorzystanie zasobów instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej;

4) w zakresie ustanowienia reprezentacji dziecka

Projekt przewiduje przepis wskazujący, że w przypadku konieczności zapewnienia małoletniemu reprezentacji stosuje się odpowiednio art. 99-99^{2a} ustawy z dnia 25 lutego 1964

r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Określa się też, że wynagrodzenie reprezentanta dziecka i zwrot poniesionych przez niego wydatków ponosi Skarb Państwa.

Przepis ten dotyczy spraw, w których zachodzi oczywista sprzeczność interesów między dzieckiem a jego przedstawicielem ustawowym. W wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 marca 2018 r. (K2/17) wskazano, że brak zapewnienia małoletniemu niezależnej reprezentacji w sytuacji, gdy jego przedstawiciel ustawowy nie może działać z uwagi na konflikt interesów, w szczególności w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie, prowadzi do naruszenia konstytucyjnych gwarancji ochrony praw dziecka. Konieczne jest zatem ustanowienie reprezentanta dziecka, który zadba o jego interesy. Projektowany przepis ma charakter komplementarny względem przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Projektowany przepis ma na celu jednoznaczne wskazanie, że w postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w przypadku konieczności zapewnienia małoletniemu reprezentacji, zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dotyczące reprezentanta dziecka. Pomimo że kwestie reprezentacji dziecka zostały już uregulowane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, praktyka wskazuje na potrzebę wyraźnego odesłania do tych regulacji w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Umieszczenie stosownego przepisu wprost w tej ustawie zwiększy świadomość organów stosujących prawo co do możliwości i potrzeby ustanawiania reprezentanta dziecka w sprawach dotyczących przemocy domowej, a tym samym przyczyni się do pełniejszej ochrony praw i interesów małoletnich uczestniczących w tych postępowaniach. Jednocześnie jednoznaczne uregulowanie zasad finansowania kosztów reprezentacji eliminuje wątpliwości interpretacyjne i zapewnia skuteczne funkcjonowanie tej instytucji;

5) w zakresie zawiadamiania o posiadaniu broni palnej przez funkcjonariusza będącego osobą stosującą przemoc

W art. 9f ustawy dodano ust. 5, w którym wskazuje się, że jeżeli procedura „Niebieskie Karty” została wszczęta wobec uprawnionego do używania lub wykorzystywania broni palnej, o którym mowa w art. 2 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2026 r. poz. 244, 737 i 815), stosującego przemoc domową, niezwłocznie zawiadamia się jego przełożonego lub osobę pełniącą służbę dyżurną. Projektowany przepis ma na celu wzmocnienie ochrony osób doznających przemocy domowej poprzez wprowadzenie obowiązku niezwłocznego zawiadomienia przełożonego lub osoby pełniącej służbę dyżurną o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” wobec osoby stosującej przemoc domową, która z racji wykonywanych obowiązków służbowych lub zawodowych jest uprawniona do posiadania lub używania broni palnej. Proponowane rozwiązanie wynika ze szczególnego ryzyka, jakie może wiązać się z dostępem do broni przez osobę podejrzaną o stosowanie przemocy domowej. W takich przypadkach niezbędne jest zapewnienie odpowiedniego przepływu informacji do właściwych przełożonych, tak aby mogli oni podjąć działania przewidziane w odrębnych przepisach, służące ocenie zagrożenia oraz zapewnieniu bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy, innym domownikom, a także samemu funkcjonariuszowi lub pracownikowi. Wprowadzenie jednoznacznego obowiązku zawiadomienia przyczyni się do ujednolicenia praktyki działania podmiotów realizujących procedurę „Niebieskie Karty” oraz zwiększenia skuteczności ochrony osób zagrożonych przemocą domową;

6) w zakresie systemu eNK@

Projekt zakłada dodanie do ustawy art. 9i-9o, które tworzą system teleinformatyczny do obsługi spraw związanych z przemocą domową – system eNK@. Celem tego systemu jest umożliwienie zbierania w jednym miejscu informacji o przemoc domowej oraz umożliwienie wymiany tych informacji między wszystkimi uczestnikami poszczególnych procesów systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Stworzenie systemu ma umożliwić pełną digitalizację czynności wykonywanych przez uczestników systemu przeciwdziałania przemocy, dzięki czemu informacje o zdarzeniach mają być widoczne dla uprawnionych osób w miarę możliwości w czasie rzeczywistym, tak by umożliwić im odpowiednią i adekwatną reakcję.

Projektuje się, żeby nadzór nad funkcjonowaniem systemu eNK@ sprawował minister właściwy do spraw informatyzacji, który zapewni warunki organizacyjno-techniczne jego funkcjonowania i będzie administratorem danych w nim przetwarzanych.

W przedmiotowym systemie eNK@ będą gromadzone i przetwarzane dane, o których mowa w art. 9c ust. 1 ustawy i będą one dotyczyły:

1) osób doznających przemocy domowej: imię i nazwisko oraz numer PESEL, imiona rodziców, wiek, adres miejsca zamieszkania lub pobytu, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej lub inny sposób kontaktu, jeżeli posiada, informacje o stanie zdrowia, informacje o nałogach, informacje o skazaniach, orzeczeniach o ukaraniu, innych orzeczeniach wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, informacje o sytuacji rodzinnej, informacje o sytuacji zawodowej i źródłach utrzymania, informacje o sytuacji mieszkaniowej;

2) innych osób wspólnie zamieszkujących lub wspólnie zamieszkujących i gospodarujących z osobą stosującą przemoc domową: imię i nazwisko oraz numer PESEL, stosunek pokrewieństwa z osobą stosującą przemoc domową, wiek, informacje o sytuacji zawodowej i źródłach utrzymania, w przypadku dzieci - dane szkoły i klasy, do której uczęszcza dziecko;

3) osób stosujących przemoc domową: imię i nazwisko oraz numer PESEL, wiek, stan cywilny, adres miejsca zamieszkania lub pobytu, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej lub inny sposób kontaktu, jeżeli posiada, stosunek pokrewieństwa z osobą doznającą przemocy domowej, informacje o stanie zdrowia, informacje o nałogach, informacje o skazaniach, orzeczeniach o ukaraniu lub innych orzeczeniach wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, informacje o sytuacji zawodowej i źródłach utrzymania;

4) osób zgłaszających podejrzenie stosowania przemocy domowej oraz świadków przemocy domowej: imię i nazwisko, adres miejsca zamieszkania, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej lub inny sposób kontaktu, jeżeli posiada.

Członkowie zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych będą dokumentowali zatem w formie elektronicznej w systemie eNK@ wszystkie podejmowane czynności związane z procedurą „Niebieskie Karty”, w tym wszczynające tę procedurę oraz stanowiące podstawę uznania braku zasadności jej wszczęcia. W systemie winny się znaleźć w szczególności dane zawarte w formularzach NK-A, NK-C i NK-D, protokołach posiedzeń grup, protokołach zakończenia prac grup, notatkach służbowych i urzędowych, dokumentach uzyskanych i przyjętych (np. postanowienia sądowe, opinie,

orzeczenia o niepełnosprawności), pismach i wnioskach kierowanych np. do sądów czy zawiadomieniu o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Zgodnie z projektowanym art. 9n ustawy dane z systemu eNK@ będą udostępniane na wnioski - w zakresie niezbędnym do realizacji ich ustawowych zadań – Policji, Żandarmerii Wojskowej, sądowi, prokuraturze, organowi administracji rządowej i jednostkom samorządu terytorialnego właściwym w sprawach realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, pod warunkiem, że prowadzone przez ww. podmioty postępowania będą dotyczyły osoby objętej procedurą „Niebieskie Karty”. Organy te będą miały możliwość zareagować znacznie szybciej niż w przypadku przekazywania danych w postaci papierowej.

Szczegółowe warunki, w tym techniczne i organizacyjne, sposób oraz tryb przetwarzania, w tym wprowadzania i archiwizowania danych z systemu eNK@, a także zasady rejestracji i logowania do systemu eNK@, przyznawania przez administratora poziomu dostępu do danych oraz udostępniania danych określi w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw informatyzacji;

7) w zakresie uszczegółowienia procedury umieszczania dzieci w rodzinie zastępczej

W projektowanym art. 12a ust. 4aa ustawy proponuje się wskazanie wprost, żeby w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową, przed podjęciem przez pracownika socjalnego we współpracy z funkcjonariuszem Policji oraz lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką, decyzji o umieszczeniu tego dziecka u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej, funkcjonariusz Policji w pierwszej kolejności wypełnił kwestionariusz szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania lub wydał nakaz, zakaz zbliżania się, zakaz kontaktowania się, lub zakaz wstępu. Projektowana zmiana potwierdza utrwaloną praktykę działania Policji, porządkuje i doprecyzowuje rozwiązania już funkcjonujące.

8) w zakresie uszczegółowienia procedury oceny projektów z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej opracowanych na podstawie programów osłonowych

W projektowanym art. 7 ust. pkt 4a ustawy wskazuje się, że do zadań wojewody należy dokonywanie oceny formalnej oraz wstępnej oceny merytorycznej projektów z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej opracowanych na podstawie programów osłonowych, o których mowa w art. 8 pkt 6, według kryteriów wynikających z tych programów. Jednocześnie w art. 10a ust. 3 pkt 9 ustawy, wskazuje się, że do zadań Zespołu należy w szczególności opiniowanie projektów z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej opracowanych na podstawie programów osłonowych, o których mowa w art. 8 pkt 6, przekazanych przez wojewodę po dokonaniu oceny formalnej oraz wstępnej oceny merytorycznej tych projektów.

Projektowana zmiana ma na celu ustawowe uregulowanie etapu oceny formalnej oraz wstępnej oceny merytorycznej projektów realizowanych w ramach programów osłonowych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, dokonywanej przez wojewodę przed przekazaniem projektów do zaopiniowania przez Zespół. Dotychczas procedura oceny projektów w praktyce obejmowała dokonywanie przez wojewodów weryfikacji formalnej oraz wstępnej oceny merytorycznej składanych projektów przed ich przekazaniem do dalszego

procedowania na poziomie centralnym. Wprowadzenie projektowanego rozwiązania służy zatem dostosowaniu przepisów do dotychczasowej praktyki funkcjonowania systemu, uporządkowaniu procedury opiniowania projektów oraz zapewnieniu, że do Zespołu będą kierowane projekty spełniające podstawowe wymagania formalne i merytoryczne.

2. Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Nowelizacja Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego polega na zmianie art. 109 § 2 pkt 1 poprzez jasne wskazanie, że sąd opiekuńczy ograniczając władzę rodzicielską rodziców może zobowiązać ich do określonego postępowania, w szczególności do współpracy z grupą diagnostyczno-pomocową, o której mowa w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Proponowana zmiana prawna zmierza do wzmocnienia obowiązków rodziców w zakresie podejmowania aktywnych działań na rzecz zmiany postaw rodziców w sytuacji, w której została wdrożona procedura „Niebieskie Karty”.

Dotychczasowe brzmienie przepisu umożliwiało sądowi wydawanie różnorodnych zarządzeń służących ochronie dobra dziecka, jednak obowiązek współpracy rodziców z grupą diagnostyczno-pomocową nie został wyraźnie wskazany w ustawie. W praktyce prowadziło to do niejednolitego stosowania tego środka, mimo jego istotnego znaczenia dla diagnozy sytuacji rodziny oraz wsparcia rodziców w prawidłowym wykonywaniu obowiązków rodzicielskich.

Wyraźne uregulowanie tej kompetencji w ustawie zwiększy pewność prawa oraz przyczyni się do szerszego i bardziej jednolitego wykorzystywania współpracy z grupą diagnostyczno-pomocową jako środka służącego ochronie dobra dziecka i wzmacnianiu kompetencji wychowawczych rodziców.

3. Ustawa o świadczeniach rodzinnych

W projektowanej zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych dodano art. 6a dotyczący prawa do zasiłku rodzinnego (wraz z dodatkami) na dzieci w wieku do lat 3. Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka; opiekunowi faktycznemu dziecka i osobie uczącej się - przy spełnieniu warunku progu dochodowego w wysokości 674 zł (gdy członkiem rodziny jest dziecko z niepełnosprawnością - 764 zł).

Zasiłek rodzinny przysługuje ww. osobom do ukończenia przez dziecko 18. roku życia lub nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21. roku życia, albo 24. roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Wysokość tego świadczenia wynosi miesięcznie 95,00 zł na dziecko w wieku 0-5 lat, 124,00 zł na dziecko w wieku 5-18 lat, 135,00 zł na dziecko w wieku 18-24 lata.

Osoba mająca prawo do zasiłku rodzinnego może ubiegać się o następujące dodatki: z tytułu urodzenia dziecka - jednorazowo 1000 zł; z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego - 400 zł miesięcznie; z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej - 95,00 zł miesięcznie; z tytułu samotnego wychowywania dziecka - 193,00 zł miesięcznie na dziecko (+80 zł na dziecko z niepełnosprawnością); z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego - 90,00 zł na dziecko 0-5 lat, 110,00 zł na dziecko 5-24 lata; z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania

– 113 zł w przypadku zamieszkiwania w miejscowości, w której znajduje się szkoła i 69 zł w przypadku dojazdu z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły; z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego – 100 zł raz w roku.

W przedłożonym projekcie proponuje się, aby zasiłek rodzinny na dziecko do ukończenia 3. roku życia przysługiwał wyłącznie wtedy, kiedy dziecko to będzie pozostawało pod opieką medyczną. Fakt ten miałby być potwierdzany zaświadczeniem wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarkę podstawowej opieki zdrowotnej lub położną podstawowej opieki zdrowotnej lub dokumentacją medyczną indywidualną, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2024 r. poz. 581 oraz z 2026 r. poz. 26 i 791), w szczególności książeczką zdrowia dziecka.

Projekt precyzuje jak należy rozumieć opiekę medyczną, wskazując, że formą opieki medycznej są świadczenia zdrowotne udzielone dziecku w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych lub leczenia szpitalnego. Udzielenie świadczeń zdrowotnych, tym samym objęcie najmłodszego dziecka opieką medyczną, warunkujące przyznanie prawa do świadczenia, winno być udzielone co najmniej raz w kwartale poprzedzającym dzień wystawienia zaświadczenia lekarskiego lub złożenia wniosku o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego.

Należy podkreślić, że projektowany przepis ma na celu wzmocnienie systemu ochrony najmłodszych dzieci, w szczególności tych, które ze względu na wiek nie podlegają jeszcze obowiązkowi szkolnemu i tym samym pozostają poza naturalnymi mechanizmami kontroli instytucjonalnej, takimi jak system edukacji.

W praktyce funkcjonowania systemu wsparcia rodzin obserwuje się przypadki dzieci, które nie są objęte podstawową opieką zdrowotną, nie uczestniczą w wizytach patronażowych ani nie są zgłaszane do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. W takich sytuacjach brak jest jakiegokolwiek regularnej styczności dziecka z przedstawicielami zawodów zaufania publicznego, w szczególności personelem medycznym, który mógłby ocenić jego stan zdrowia i warunki bytowe. Stan taki rodzi istotne ryzyko pozostawiania dziecka poza systemem wczesnego wykrywania zagrożeń, w tym przemocy domowej, zaniedbania lub innych form naruszenia jego dobra.

Podkreślenia wymaga, że projektowany mechanizm nie ma charakteru represyjnego, lecz prewencyjny i ochronny – jego istotą jest skłonienie rodziców lub opiekunów prawnych do nawiązania kontaktu z systemem ochrony zdrowia oraz umożliwienie instytucjom publicznym weryfikacji sytuacji dziecka. Powiązanie obowiązku potwierdzenia pozostawiania dziecka pod opieką medyczną z wypłatą zasiłku rodzinnego stanowi instrument motywacyjny o charakterze proporcjonalnym. Zasiłek rodzinny ma bowiem charakter państwowego wsparcia, którego realizacja powinna pozostawać w zgodzie z nadrzędną zasadą dobra dziecka.

Wstrzymanie wypłaty zasiłku rodzinnego następowało będzie na podstawie obowiązujących przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych, tj. art. 28 ust. 3, w którym wskazuje się, że wstrzymuje się wypłatę świadczeń rodzinnych, jeżeli osoba składająca wniosek odmówiła udzielenia lub nie udzieliła, w wyznaczonym terminie, wyjaśnień co do okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń rodzinnych.

Jednocześnie w rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń

rodzinnych oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1340), wydanym na podstawie art. 23 ust. 5 ustawy o świadczeniach rodzinnych, w § 15 uprawniono organ właściwy do weryfikacji prawa do już przyznanego zasiłku rodzinnego. W przepisie tym określono, że w przypadku, gdy organ właściwy poweźmie wątpliwości co do okoliczności mających wpływ na ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych (w tym zasiłku rodzinnego), powiadamia niezwłocznie osobę uprawnioną do świadczeń rodzinnych o konieczności złożenia w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż 14 dni, licząc od dnia otrzymania wezwania, wyjaśnień oraz informacji co do okoliczności mających wpływ na ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych.

Projektowany art. 6a ustawy o świadczeniach rodzinnych wpisuje się zatem w szersze działania państwa ukierunkowane na przeciwdziałanie przemocy wobec dzieci oraz wczesne wykrywanie sytuacji zagrożenia ich zdrowia i życia. Zapewnienie minimalnego kontaktu dziecka z systemem ochrony zdrowia stanowi jedno z podstawowych narzędzi realizacji tych celów. W ocenie projektodawcy proponowane rozwiązanie jest adekwatne, proporcjonalne oraz konieczne dla zapewnienia skutecznej ochrony najmłodszych dzieci, które są szczególnie narażone na pozostawanie w sytuacjach przemocy lub poważnego zaniedbania bez wiedzy organów publicznych.

IV. Ocena skutków dla ochrony danych

W przedłożonym projekcie ustawy proponuje się utworzenie systemu eNK@, w którym przetwarzane będą dane osobowe, w tym dane sensytywne w rozumieniu art. 9 ust. 1 i dane, o których mowa w art. 10 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, str. 1 ze zm.) (dalej: „rozporządzenie 2016/679”), w tym informacje o stanie zdrowia osób, informacje o nałogach, informacje o skazaniach, orzeczeniach o ukaraniu, innych orzeczeniach wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, czy informacje o sytuacji rodzinnej. Rozporządzenie 2016/679 przewiduje szczególne warunki przetwarzania i gwarancje ochrony dla takich danych.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 rozporządzenia 2016/679 zabrania się przetwarzania danych osobowych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych oraz przetwarzania danych genetycznych, danych biometrycznych w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej lub danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej tej osoby. Zgodnie zaś z art. 10 tego rozporządzenia przetwarzania danych osobowych dotyczących wyroków skazujących oraz naruszeń prawa lub powiązanych środków bezpieczeństwa na podstawie art. 6 ust. 1 wolno dokonywać wyłącznie pod nadzorem władz publicznych lub jeżeli przetwarzanie jest dozwolone prawem Unii lub prawem państwa członkowskiego przewidującymi odpowiednie zabezpieczenia praw i wolności osób, których dane dotyczą. Wszelkie kompletne rejestry wyroków skazujących są prowadzone wyłącznie pod nadzorem władz publicznych.

Celem art. 9 i 10 rozporządzenia 2016/679 jest zapewnienie zwiększonej ochrony przed przetwarzaniem, które ze względu na swój szczególny charakter, może stanowić poważną ingerencję w prawa podstawowe do poszanowania życia prywatnego i do ochrony danych osobowych, zagwarantowane w art. 7 i 8 Karty Praw Podstawowych UE.

Projektowana regulacja przewidująca przetwarzanie w systemie eNK@ szczególnych danych jest istotna z punktu widzenia podstawowych, konstytucyjnych praw i wolności jednostek i ze względu na swój charakter, zakres, kontekst i cele może powodować ryzyko naruszenia praw lub wolności osób fizycznych, o którym mowa w art. 35 rozporządzenia 2016/679. Podkreślenia wymaga, że administrator systemu, którym będzie minister właściwy do spraw informatyzacji, został obowiązany do zapewnienia bezpieczeństwa danych wprowadzanych do systemu eNK@ za pomocą obsługujących go systemów teleinformatycznych i ich ochrony przed niedozwolonym lub niezgodnym z prawem przetwarzaniem oraz przypadkową utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem, a także weryfikacji przekazywanych danych i zapewnienia właściwego poziomu technicznego systemów służących do przesyłania tych danych. Jednocześnie należy zaznaczyć, że operacje przetwarzania wskazanych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej danych mają określony cel, którym jest zwiększenie efektywności systemu przeciwdziałania przemocy domowej i wzmocnienie ochrony osób doznających przemocy domowej poprzez elektroniczne prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”, z uwzględnieniem praw i prawnie uzasadnionych interesów osób, których dane dotyczą, i innych osób, których sprawa dotyczy, zaś gromadzenie ich i przetwarzanie jest niezbędne do realizacji zadań ustawowych.

Katalog danych przetwarzanych w systemie eNK@ został ściśle określony w projektowanej regulacji, tak, aby przekazywane lub pozyskiwane informacje były adekwatne i niezbędne dla realizacji ściśle wskazanego celu. Utworzenie zamkniętego katalogu przetwarzanych danych zapewnia zgodność przepisów z zasadami określonymi w art. 5 rozporządzenia 2016/679, tj. zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości oraz ograniczenia celu. Podkreślenia wymaga, że dane osobowe w systemie eNK@ będą zbierane w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych wyżej opisanych celach, nieprzetwarzane dalej w sposób niezgodny z tymi celami, a także będą one adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w których są przetwarzane.

Zarówno przy określaniu sposobów przetwarzania danych w przedmiotowym systemie, jak i w czasie samego przetwarzania zostaną wdrożone odpowiednie środki techniczne i organizacyjne w celu skutecznej realizacji zasad ochrony danych oraz w celu nadania przetwarzaniu niezbędnych zabezpieczeń, tak by spełnić wymogi rozporządzenia 2016/679 oraz chronić prawa osób, których dane dotyczą.

Jednocześnie podkreślenia wymaga to, że projektodawca zawarł w przedłożonej nowelizacji przepis art. 91, ustalający mechanizm retencji pozyskanych danych osobowych - zgodnie z zasadą ograniczenia przechowywania określoną w rozporządzeniu 2016/679. Zgodnie z art. 5 ust. lit. e ww. rozporządzenia dane osobowe muszą być przechowywane przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do celów, w których dane te są przetwarzane. W projekcie proponuje się, aby dane gromadzone w systemie eNK@ były przetwarzane przez 10 lat od zakończenia procedury „Niebieskie Karty” oraz udostępniane na wniosek w zakresie niezbędnym do realizacji ustawowych zadań Policji, Żandarmerii Wojskowej, sądowni, prokuraturze i organowi administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego

właściwym w sprawach realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej - jeżeli prowadzone przez nie postępowanie dotyczy osoby objętej procedurą „Niebieskie Karty”. Podkreślono w projekcie, że ww. podmioty mają przetwarzać dane udostępnione z systemu eNK@ wyłącznie w celu, w którym te dane zostały im udostępnione, na zasadach określonych w przepisach o ochronie danych osobowych. Projektuje się, że dane będą przetwarzane przez okres 10 lat od dnia ich udostępnienia i archiwizowane niezwłocznie po upływie okresu przetwarzania.

V. Przepisy przejściowe

W projekcie określono, że do procedur „Niebieskie Karty” wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe, zaś do dnia 31 maja 2027 r. dokumentację gromadzoną w toku procedury prowadzi się – tak jak obecnie - w formie papierowej.

W art. 6 projektu ustawy wskazuje się, że będzie można skrócić do 6 miesięcy okres prowadzonych i niezakończonych w dniu wejścia w życie niniejszej regulacji działań monitorujących uruchomionych po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty” - w związku z ustaniem przemocy domowej i z uzasadnionym przypuszczeniem, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy domowej - zgodnie z projektowanym art. 9h ust. 2 ustawy.

Projekt ustawy przewiduje ponadto zobowiązanie osób pobierających aktualnie zasiłek rodzinny na dziecko, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy nie ukończyło 3. roku życia, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, potwierdzenia organowi właściwemu pozostawania dziecka pod opieką medyczną. Niepotwierdzenie powyższego będzie skutkowało stwierdzeniem braku prawa do zasiłku rodzinnego.

VI. Wejście w życie ustawy

Przewiduje się, że projektowana ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisów dotyczących systemu eNK@, które wejdą w życie z dniem 1 czerwca 2027 r. W opinii projektodawcy zaproponowany termin wejścia w życie ustawy jest wystarczający z punktu widzenia możliwości przygotowania się adresatów norm, których dotyczą projektowane przepisy.

Projektowane *vacatio legis* jest zgodne z art. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461).

VII. Pozostałe informacje o projekcie

Z uwagi na specyfikę i przedmiot projektowanych regulacji, nie jest możliwe wprowadzenie koniecznych zmian przy pomocy działań pozalegisłacyjnych, a jedynym skutecznym narzędziem interwencji w tym zakresie jest projektowana ustawa.

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały wpływu na działalność: dużych przedsiębiorców, mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt pozytywnie wpłynie na rodziny, tj. zwiększy skuteczność systemu przeciwdziałania przemocy domowej, czym w szczególności wpłynie na bezpieczeństwo osób dorosłych i dzieci doznających przemocy domowej.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projekt ustawy nie podlega obowiązkowi przedstawienia właściwym instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz.U. z 2026 r. poz. 936) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2026 r. poz. 404) projekt został zamieszczony na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

ZA ZGODNOŚĆ POD WZGLĘDEM PRAWNYM,
REDAKCYJNYM I LEGISLACYJNYM

Aleksandra Ziuzia
Zastępca Dyrektora Departamentu Prawnego
w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
/- podpisano elektronicznie/